

İMECE İLE ÖLDÜRDÜK ONLÀM !

İzzet ÖZLER , JMO Zonguldak H Temsilcisi

Dünya'da en pahalı taşkömürünü biz satın alıyoruz. Çünkü dolar, mark, pound değil en değerli varlığı insan hayatını ödüyörüz, karşılığında, 3 Mart 1992 akşamı Zonguldak TTK Kozlu Müessesesi İncİrharmam işletmesinde resmi açıklamalara göre 256 can verdik. Günde 4500 ton kömür alabilmek için trilyonlarca liralık ulusal serveti de yok ettik beraberinde,

Bu facianın adı bizde "İş Kazası" ya da "Madencinin Kaderi" olsa da insana değer veren ve herşeyin insan için olduğunun bilincinde olan ülkelerde bu düpedüz bir toplu cinayettir.

Nedenlerini ve sonuçlarını bilebildiğimiz, etkileyip, değiştirebildiğimiz olaylara kader deyip geçemeyeceğimizin hepimiz farkındayız. Ne yazık ki, pek çoğu teknik eleman olan yetkililer bile bu gerçeği görmezden gelip kamuoyunu kendi tercihleri yönünde etkilemeye çalışıyorlar.

Korkumuz odur, ki ! teknik heyetlerin incelemelerinden hangi sonuçlar çıkarsa çıksın, her toplumsal olayın sonunda yaşandığı gibi bu faciâ da unutulup gidecektir. Hatta ülke madencilik tarihine rekor olarak geçen insan kaybımız bile bir dahaki facialarda halimize şükretme vesilesi olarak anılacaktır.

Evet, en az 256 insanımızın yerin altında, patlamadan parçalanarak, yanarak, gazdan zehirlenerek yaşamlarını yitirdiler. Arkalarında binlerce acılı insanlar bırakarak kazdıkları çelik konstrüksiyonlu, domuzdamlı, ağaç tahkimatlı mezarlara gömüldüler. Suçlu kim? Sen, ben, o, biz, hepimiz, Hep beraber el birliğiyle öldürdük insanlarımızı. Teknik donanım hatalarına göz yumarak, gerekli güvenlik önlemlerini almayarak, iş güvenliği koşullarım sağlamadan kömür üretmelerini İsteyerek, aldıkları üç kuruşu ikidebir kafalarına kakarak, "pahalı kömür üretiyorsunuz daha çok üretin ki ucuza gelsin daha çok, daha çok.^ diyerek, " başkalarının vergilerinden sizlere maaş ödüyörüz burayı kapatırız ha ! Yurt dışından kömürü su fiyatına ithal ederiz bak!

Size de ihtiyaç kalmaz " diyerek, " zararına kömür üretiyorsunuz, burada araştırmaya ve iyileştirmeye para ayıramayız" diyerek, elbirliğiyle, Anadolu değimiyle İMECE usulü öldürdük insanlarımızı, kendi insanlarımızı da beraberinde öldürerek. Daha öncekiler gibi ve daha sonra öldüreceklerimiz gibi.

Politikacılarımızla, idarecilerimizle, teknik elemanlarımızla^ sendikalarımızla, üniversite öğretim görevlilerimizle ve duyarsız bana neci, adam sendeci kamuoyumuzla,

Bunu Kıbrıs'ta yapsalardı ya da Karabağ'da, adı soykırım olacaktı, değil mi sağduyulu Kamuo-yumuz?,, Zonguldak'taki TTK Kömür İşletmesinde yaşanınca madencinin kaderi oldu... Kaçıp kurtulmak yok öyle kolayca vicdan denen ulu yargıçtan!

Kim " ben suçsuzum " diyebilir kendiyile başbaşa kalınca acaba? Kim ve kimler hain bir kazma ucunun lanet bir kayaya çarparak çıkardığı kıvılcıma yükleyebilecek tüm olayın faturasını?

Nerede o şanlı işçi örgütleri? Hani işçilerini yevmiye artışı için Gerede'lere kadar karda kışta yürüten işçi sınıfı liderleri? Güzel isimli Demokratik Kitle Örgütleri, iş güvenliği ve işçi sağlığı müfettişleri, işçilerle birlikte aynı bordrodan maaş alan teknik elemanlar, onların hocaları, kömür kongrelerinin gediklileri? Ya idareciler, politikacılar, ülkenin vicdanı kamuoyu? Kim, kimden nasıl, neyin hesabını soracak? Şimdiye dek hangi facianın sorumlusunu bulduk ki!», Duvara slogan, ya da gazeteye makale yazmak değil ki hesabını kolayca sorabilelim.

Olaydan sonra çeşitli kesimlerin duruma yaklaşımları dikkat çekicidir.Samimi olarak üzüntülerini belirtenlerin yanında ilgisiz ve duyarsız kalanlar, masum rolü takınanlar, hatta olaya için için sevinerek bunu son günlerde açıkça telaffuz edilmeye başlanan KİT lerin kapatılmasına vesile etmeye çalışanlar bile, göze çarpmaktadır.

Öncelikle şunu belirtmekte yarar var ! grizu faciasıyla yeniden gündeme gelen TTTCnın ciddi sorunları bulunmaktadır,

Bunlar :

1. Tüm KtTler gibi, politik nedenlerle istihdam alanı olarak kullanılmasından toynaklanan eleman fazlalığı,
2. Yeraltında üretken olarak çalışanlarla yerüstündeki atıl personel arasındaki 1/5'e varan oran bozukluğu,
3. Yüksek maliyetli kömür üretimi,
4. Parasal problemlerden ve belirli tercihlerden kaynaklanan iyileştirme ve araştırmaya yönelik harcamalar yapılmayı ve benzeri pek çokları.

Yalnız bu sorunların hiç birini TTK kendi başına yaratmış değildir. Tam tersine kendi kaderini kendi çizecek yerde, dışarıdan politik müdahalelerle bilinçli olarak ve isteyerek, bu noktaya getirilmiştir,

Şimdi de Kozlu fedasının nedenleri ve sonuçları araştırılarak gerekli güvenlik önlemleri alınacak yerde bu olay bahane edilerek kamuoyu KİTİerin kapatılması yönünde etkilenmeye çalışılmaktadır. Şunu kesinlikle belirtelim ki !

Kozlu'daki grizu patlaması teknik olarak önlenebilecek iş kazalarından biridir. Patlamayı meydana getiren faktörler normal hava şartlarında (25 °C'de) şöyledir:

- 1, Ortamda % 5 - 15 oranında metan bulunmalıdır (Grizu bu oran-daki metan - hava karışımının özel adıdır),
- 2, Havada % 12 - 20 oranında oksijen bulunmalıdır,
- 3, Patlamayı oluşturacak, alev, kıvılcım gibi bir ateşleme kaynağına gereksinim vardır.

Bunların tümüne karşı alınacak önlemler işgüvenliği tüzüğünde ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

Örneğin metan oranının %2 olduğu işyerlerinde çalışmak kesinlikle yasaktır. Aynı hava devrelerinden yararlanan ayak, taban yolu gibi yerlerde bu oran %13 dir. Bu devrelerin bağlandığı hava dönüş yollarında metan birikiminin %Vden fazla olmasına asla izin verilmez. Demek oluyor ki ortamda patlamayı oluşturacak oranda metan birikimi engellenirse elanın önüne kolaylıkla geçilmiş olacaktır, Bunun yolu da ocakların sağlıklı bir biçimde düzenli olarak havalandırılmasıdır- Yeraltı madenciliğini bilimsel esaslarda yürüten ülkelerde olay bu şekilde çözümlenmektedir.

Yaşanmış olan faciyanın ekonomik boyutu nedir?

Yaklaşık 6 kilometrekarelik alana yayılmış olan İncirharmanı işletmesi, -200, -300, -360, -425, -485, -560 kotlarında olmak üzere, deniz düzeyinin altında 6 katta üretim yapmaktadır. Meydana gelen grizu patlaması yeraltının neredeyse tümünde etkili olarak tahribata yol açmıştır. Kuyu ağızları kapatılmış olmasına rağmen ocaklardaki yangın günlerce devam etmiştir. Akla gelen yanıtlanması istenen sorular şunlardır:

- 1, Bilgisayar kayıtlarında hava dönüş yollarındaki gaz oranının patlamadan Önce 2,54 sınırına var-masına karşın ne gibi önlem alınmıştır ?
- 2, Havaya göre yoğunluğu 0,55 olan metan üst katlardan aşağıya doğal yollarla inemeyeceğine, yeraltında 2 milyon metre küpün üzerindeki hacimde tehlikeli oranda birikmesinin nedeni, birbiriyle irtibatlı hava yolları mıdır?
- 3, Patlamanın yayılmasının önlenememesinin (patlamayı lokalize edebilmenin) en köklü çözümü katların birbirinden bağımsız havalandırılması değil midir?
- 4, Aynı anda 6 katta birden üretim yapıyor olması, iş güvenliği açısından ciddi bir tehlike oluşturmaz mı? ve dünyada bu tarz üretim yapan kaç kömür işletmesi vardır?

Belirli sosyal demokrat (!) iş çevreleri ve yandaşları sadece dünyadaki ve özellikle açık işletmelerdeki kömür fiyatlarıyla ülkemiz kömür maliyetini karşılaştırarak, kamuoyunun kafasını bulandırırken; biz de Dünya'da ki kömür üretim teknolojileriyle ülkemizinkini, Dünya madenciliğinde alınan güvenlik önlemleriyle bizdekileri karşılaştırmak isterken çok mu haksızlık ediyoruz acaba?

5, Teknik veriler % 5 - 15 oranındaki metan hava karışımının kendiliğinden ve ancak 650 °C de 10 saniyede patladığını gösterdiği halde; nasıl olmuştur da yerin 560 m, altında 25 °C bile olmayan ve olabilmesi (Havalandırmadan dolayı) mümkün olmayan sıcaklıkta, erken uyarı sensorlarının metan desorbsiyonunu 2,54 gösteren uyarısından sonra 650 °C de bile 10 saniyede patlayan grizu, 25 °C nin altındaki bir sıcaklıkta kendiliğinden 9 saniyede patlayabilmiştir?

6, Patlama 1945 de veya 20,03 de oldu tartışmasına ne gerek vardır? Yerin altından çıkarılan 128 İnsandan hiçbirinin kolunda patlama anında durmuş bir saat yok mudur ? Yoksa böyle bir kanıt bulunmak

istenmemiştir de, ondan nu şu ana kadar sözü bile edilmemektedir?

7, Bu ne biçim gümrük mevzuatıdır ki (!) işçilere dağıtılması gereken gaz maskeleri yabancı viskilerin, çikita muzlarının, ithal malı fanila ve donların kolaylıkla geçebildiği gümrük kapılarında takılıp kalmıştır? Böylesine çocukça bir uydurmanın bir an doğru olduğuna inansak, bundan şu vahim sonuç çıkmaz mı ? Demek ki yeraltında çalışan işçilerin gaz maskesi dağıtılması gerekliliğini ve zorunluluğunu yetkililer ve ilgililer biliyorlar, O halde, niçin gümrükte takılmış (!) olan maskeler henüz gelmeden işçileri ocaklara sokuyorlar ?

Ama herkes biliyor ki (!) yeraltında gaz maskesiyle çalışan işçi rahat kazamaz kömürü. Hem mas-keyi taşımak zordur, hem de ikide bir kömür tozundan maskenin gözlük camları kirleneceğinden kazı randımanı düşer. Bu durumda maskesiz çalışmaya bilerek mi göz yumulmaktadır? Kozlu faciayı yaşanmamış olsaydı gaz maskeleri konusu acaba tartışma gündemine gelecekti mi ?

8. Ocaklarda patlayanın yalnızca grizu değil, kömür ve kömür tozu olduğu iddia edilebilecektir. Patlamaya karşı önlem almak amacıyla işletilmekte olan kömür damarlarının kömürleşme dereceleri ve damar özelliklerine göre, ne oranda gaz içerdikleri saptanmamış mıdır yoksa ? Ayrıca kömür tozunun patlayıcı etkisini yok etmek için başvurulacak en basit yöntemin su kullanmak olduğu bilinmemekte midir ?

Bütün bu yanıtlanmayacak, yamtlanamayacak soruların karşılıkları havzada çalışan tüm teknik kadrolarca bilinmektedir. Bilgiler ne denli bilinse de, alınacak önlemler tüzüklerde en ince ayrıntılarına kadar belirtilmiş olsa da, sonuçta bunları uygulayacak olanlar insanlardır. Ülkemizde maalesef insanlarımız kendilerinininki de dahil olmak üzere insan hayatına gereken önemi vermemektedirler. Kömür üretimi de bu mantıkla yapılmakta ve yerin altından kömür alınırken de karşılığında can ödenmektedir.

Çözümün başlangıcı için öncelikle bu düşünce tarzının değiştirilmesi mutlak zorunluluktur,

Sonuç olarak, yılların biriken ihmallerine bir de "Kapatalım" tehdidi eklenince facianın yaşanması kaçınılmaz hale gelmiştir. Ocakları kapatırmak iste-

meyen çalışanlar, demokratik mekanizmaları harekete geçirip sorunları ilgililere aktarmayınca, güvenlik önlemlerine ihmal pahasına üretim artışını sağlamaya, kendilerini mecbur hissetmişlerdir,

Tüm bu olumsuzluklara karşın çözüm halen vardır.

1- Öncelikle havzayı kapatma tehdidi tümüyle ortadan kaldırılmalıdır. Bunun insanlar üzerinde yarattığı stres böylece giderilmiş olacaktır,

2-Çalışanların tümüne bundan böyle insan kaybı pahasına kömür üretilmek istenmediği etraflıca açıklanmalıdır,

3-Havza iyileştirme (Réhabilité) çalışmaları için biran önce kaynak ayrılmalı, gerekli iyileştirme önlemlerine derhal başlanmalıdır.

4-Havzadaki grizu patlamalarının hemen hemen tamamı, yeraltında mühendislerin bulunmadığı vardiyalarda oluşmaktadır. Bu durum mühendislerin ocaklarda gerekli güvenlik önlemlerini aldırıldığının göstergesi kabul edilmeli, can ve mal emniyetinin sağlanabilmesi için, vakit geçirmeksizin vardiya mühendisliği uygulamasına başlanmalıdır,

5- Hiçbir parasal tasarrufa gidilmeksizin ocaklarda tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen her türlü güvenlik önlemleri alınmalıdır,

6-İşçilere her türlü koruyucu malzeme acilen sağlanmalı ve bunların ocak içinde kullanılıp kullanılmadığı çok sıkı bir şekilde denetlenmelidir,

7-Çalışanların tümü yeniden ve ciddi biçimde İş güvenliği ve işçi sağlığı konularında köklü bir eğitimden geçirilmelidir.

8-Tabii en önemlisi her olayda olması gerektiği gibi, bu ulusal facianın sorumlularının bulunabilmesi için vakit geçirmeksizin ciddi ve kapsamlı bir soruşturma başlatılmalıdır.

Ve ağıt yakmayı bir yana bırakarak toplumun vicdanı öyle bir sızlamalıdır ki (!) bundan böyle insanlarımız ekmek parası peşinde koştukları işyerlerinde can vermemeli, sakatlanmamalı, iş hastalıklarından ötürü yavaş ölüme terk edilmemelidir,

İnsan hayatı ödeyerek kömür üretimine paydos demeliyiz artık !..,